

*Академик, кандидат
Библиотечная информатика*

Министерство науки и высшего образования РБ
дата: 22.04.2019 № диплома: 1494436

*Министерство культуры, Культурология
Диплом о высшем образовании оценки
заслуг*

*София
САКАЛАРСКАЯ
женщина / белая*

1494436

Тип диплома: 0/634

*Приказом Министерства культуры Республики Беларусь
от 07.03.2019 № 442*

диплом о высшем образовании

предмет: Ученая степень

БАКАЛАВР

специальность

13010105-История

область: гуманитарные

*По итогам зачета в ходе обучения в Университете
имени Янки Купалы
студентка София Сакаларская
окончила факультет
по специальности 13010105-История
и получила квалификацию
бакалавра по специальности
13010105-Продолжение изучения
в 2018-2019 учебном году.*

Дата: 22.04.2019

1494436

01.04.2019 г. Министр:

ДИПЛОМ
№ 0024793

Городской
Комитет по
народному образованию
и просвещению г.
Ачинска
доступа к
литературе
и науке
и изучению языка
и культуры народов мира
имени А.С. Пушкина
от имени
Городской Думы
г. Ачинска
от 20 марта 2003 года
номинации № 5873

ДИПЛОМ

№ 0024793

Городской комитет по
народному образованию
и просвещению г.
Ачинска
от имени Городской Думы
от 20 марта 2003 года
номинации № 5873
доступа к
литературе
и науке
и изучению языка
и культуры народов мира
имени А.С. Пушкина
от имени
Городской Думы
г. Ачинска
от 20 марта 2003 года
номинации № 5873

Ачинск

КАЗАКСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛМ ЖОН ЕҮЛДІМ МИНИСТЕРСТВІ
МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

СЕРТИФИКАТ

Молдыбай Сандугаш Көшербайқызы

Казакстан Республикасының Білім беру
мекемелерінің балабақша менгерушісінің
кәсіби педагогикалық белгіліліктерін артыруды
«Мектепке дейінгі білім беру мазмұнын
жаңарту жағдайындағы әкімшілік
жұмыстарын үйымдастырушылық-
педагогикалық аспекттері»
Такырыбында кашықтықтан 160 академиялық саят
кілеміндегі толық оқыту курсын алғатты

Берілген күн: «10» желтоқсан 2021

окончи(-а) полный дистанционный курс обучения
в объеме 160 академических часов на тему
**«Организационно-педагогические аспекты
управленческой работы в условиях обновления
содержания дошкольного образования»**

Поповышение профессионально-педагогического
мастерства заведующего детским садом
образовательных учреждений Республики Казахстан

Дата выдачи: « 10 » декабря 2021

С. Аубакирова

БЖ №0001832
Нұсқалык № 20-306-83

Республикалық «Өрлеу» гылыми адістемелік орталығының директоры
Директор Республиканского научно – методического центра «Өрлеу»

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ДЕНЬ ЖОҢІ ГЕЛДЕМІЛІ НІСТЕРДЕСІ
БІЛГІСІН САНАТЫН БЕРУ (РАСТАУ) АРҚЫЛЫ
АТТЕСТАЦИЯ ТУРАЛЫ КУДАЛЫК

КУӘЛПК

Жиһе Ниязін ғабер-кай
жиналдышып

(бұл документтың көмекшісі болып берудің мәннен арызасы)

Осы күнде 2011 жылдың 09-шікінде Ақтөбе облысындағы аттестацыйлық комиссияның
тапсынышынан

Педагог - мектептар

Мемлекеттік Сандурали Есемжанайқына

(С.А.Д. 01.01.2011 жылдан алғашқынан)

2011 жылдың 01-08-шікінде берілген

жылдың 19-шында 01-08-шікінде берілген

бұл документтың көмекшісі болып берудің мәннен арызасы

Жиһе Ниязін ғабер-кай

Акт.

Мектеп

Тапсыныш

Осы күнде 2011 жылдың 14-шікінде

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

УДОСТОВЕРЕНИЕ

УДОСТОВЕРЕНИЕ
ОБ АТТЕСТАЦИИ С ПРИСВОЕНИЕМ (ПОДТВЕРЖДЕНИЕМ)
КЛАССИФИКАЦИОННОЙ КАТЕГОРИИ

Номинация тапсыныштың номинация
2000 "Ақтөбे қаласындағы әмбебант
адреси"

(КПКОД. при назначении, подпись)

Б. ТОКАЕВ (бейнелеуден күтілгенде дүниежүзілік мемлекеттік мәдениет министрінің
негізгі мемлекеттік мәдениет міністерлігінің мемлекеттік мәдениет министрінің оғандарынан)

2011-11-08-шікінде

Педагог - мектептар

Мемлекеттік Сандурали Есемжанайқына

(С.А.Д. 01.01.2011 жылдан алғашқынан)

2011-11-08-шікінде

Приемлено (подтверждено) классификационной категорией

жылдың 19-шында 01-08-шікінде берілген

(Комиссияның мемлекеттік мәдениет міністерлігінің
жылдың 19-шында 01-08-шікінде берілген
Республиканың орталық мемлекеттік міністерлігінің
(КПКОД. при назначении, подпись)

Мектеп

Регистрационный номер 01

Берілген 2011-11-08-шікінде 14-шікінде

ПЕДАГОГТЕРДИН БІЛМІН БАГАЛАУДАН ОТУ ТУРАЛЫ СЕРТИФИКАТ
СЕРТИФИКАТ О ПРОХОЖДЕНИИ ОЦЕНКОЙ ЗНАНИЙ ПЕДАГОГОВ

ACQUISITION: 810200400056

TAK/HKT: 01682480

МОЛДЫБАЙ САНДУГАШ КӨШЕРБАЙҚЫЗЫ

Срок испытания Мороз: 29.07.2024 Тестовый номер: 004
из склада: Склад №1 Язык записи тестирования: русский
из склада: Амурский областной бюджетный научный центр языки
из склада: Амурская область, Биробиджанский район, г. Бирю

Entomophagous insects

поста Бориса Ельцина санкционировал Борис Ельцин

Педагог-модератор Педагог-консультант

Минимальный балл Изучение модуля	Тест трансляции смысла Качество текстовых заданий	Единые нормы баллов симса: Максимальное важнейшее сумма баллов	Желаемый балл смысла Качество избранных, баллы	
При терапии маленьких пациентов, Меккенхея делает исследование и обучение по профилю. Драйкональная терапия.	50	50	34	
Барлығы/Итого	максимум баллов из возможных	50	баллов баллов	34

ицелни берегін шағынгердің жеке избіншілік зерттевішінен есепке атапталған педагогостердің белгімін
пәннен турағы сертификат жобасауда. Тибет деңгейдеңдегі аттестеттес халықаралық отандың берегең жеке
избіншілік зерттевішінен есепке атапталған сертификат ескеріледі.

шарында болалуның наименок бір жаңы жарандылық сөздескесінде көзделеуден кейін дегенде олардың шартты мәдениеттілігіндең нақтылар таңдауда.

КҮРМЕТ ГРАМОТАСЫ

Почетная грамота

КҮРМЕТ ГРАМОТАСЫ

Білім беруудегі көп жылды адал еңбекі,
оскелес - мұндаға әнегелі тәрбие мен сапалы білім
сепкен жетістіктері үшін
Нұржан Назбаева атындағы «Алмалы»
бөвек - жаңай балабақшасының меңгерушісі

МОЛДЫБАЙ САНДУҒАШ КӨШЕРБАЙҚЫЗЫ

МАРАПАТТАЛАДЫ

Көктебе ауылдық округінің әкімі:

Б.Д.Самек

4870231173013

ҚАЗАКСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ОҚУ-АГАРТУ МИНИСТРЛІГІ

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

АЛГЫС ХАТ

Құрметті Молдыбаева Сандугаш !

Еліміздің экономикасына қажетті техникалық және кәсіптік білімі бар кадрларды даярлаула кәсіпорындардың орны ерекше.

Осы орайда Жетісу гуманитарлық-техникалық колледжімен білікті кадрлар қалыптастырудагы табысты ынтымақтастырыныз үшін алғыс білдіремін.

Сіздің кәсіпорныңызға тұрақты даму және оқу орнымен болашақта бірлесіп жасалатын жұмыстарынызға табыс тілеймін.

Құрметпен,
Министр

Астана қаласы, 2022 жыл

А. Аймагамбетов

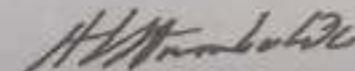
KEMEL USTAZ

СЕРТИФИКАТ

"KEMEL USTAZ"
РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ФЫЛЫМИ-ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛЫ

Молдыбай Сандугаш Көшербайқызы

«KEMEL USTAZ» Республикалық фылыми-әдіstemелік журналында оку-әдіstemелік
материалын жариялағанын растьады

Жанабек М.Е.
Директор

Алматы 2023 ж

Tіркеу №001366

“БЕЙБІТШІЛІК ӨЛЕМІ”
(Планета Мира- World of Peace)
Халықаралық Қазақ
Творчестволық Бірлестігі

“БЕЙБІТШІЛІК ӨЛЕМІ”
(Планета Мира-World of Peace)
Международное Казахское
Творческое Объединение

ДИПЛОМ

Күрметті Молдыбай Сандуғаш Кошербайқызы!

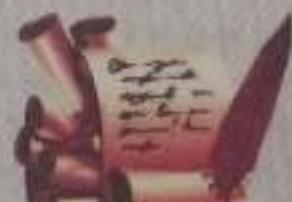

“Бейбітшілік өлемі” Халықаралық Қазақ Творчестволық Бірлестігі
халықтар арасындағы достық пен ынтымактастықты нығайта отырып,
еліміздің өркендеуі жолында жас үрпаққа сапалы білім, саналы төрбие
берудегі педагогикалық, үйымдастырушылық, іскерлік қабілетінді
жоғары бағалап “ЛИДЕР ОБРАЗОВАНИЯ” медалімен марапаттайты.

“Бейбітшілік Өлемі” Президенті
Қазақстан Республикасы білім беру ісінің Құрметті қызметкері
Қазақстан Жазушылар Одагының мүшесі,

А. А. Нұрманов

СЕРТИФИКАТ

Молдыбай Сандуғаш Көшербайқызы

«ИННОВАЦИЯ» атты біліктілікті арттыруға арналған семинар-тренингке күткіншілдікке үшін берілді.

Семинар-тренинг бағдарламасы:

1. Сабакта колданатын квест ойындар кұрыстыру;
2. Заманауи викториналар
3. Филвордтар кұрастыру
4. Nearpod, Quiver платформаларын белім беру жолында колдану
5. 3D мозайк платформасымен жұмыс жасау
6. Нейрондық жедіні колдану

Принял (а) участие в семинаре-тренинге по повышению квалификации на тему: «ИННОВАЦИЯ»

Программа семинара-тренинга:

1. Составление квест игры на разные этапы уроков.
2. Разработка викторин по всем предметам.
3. Составление игры "Филворд"
4. Использование платформы Nearpod и 3D технологий в современном образовании.
5. Оживление картинок с помощью платформы Quiver.
6. Получение желаемой картинки с помощью искусственного интеллекта.

Директор:

Молдыбай
Көшербайқызы

А.Әмірбекқызы

Сертификат

Молдыбай Сандужаш Көшербайқызы

Халықаралық білім беретін ғылыми- педагогикалық адістемелік шығармашылық бағыттағы "ALTYN BILIM KILTY" журналында білім дамыту саласындағы өз тәжірибесімен бөлісіп адістемелік материалын жариялағанын растайды!

А.А. Альжанова
Бас редактор:

Алматы қаласы 2025 жыл сәуір айы. Тіркеу №005997

СЕРТИФИКАТ

Молдыбай Сандугаш Көшербайқызы

«Білім жолы Нұрлы жол» республикалық журналының 02 (06)
санына материал жарияланды

Материал атауы: «Қазіргі жағдайда мектепке дейінгі білім беру
үйімін білім беру мен тәрбиелеудің тиімді факторы»

Халықаралық Интернет ресурс www.bilimnur.kz
Жауапты хатшы:

Т. Ж. Аймурзин

KEMEL USTAZ

СЕРТИФИКАТ

"KEMEL USTAZ"
РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ФЫЛЫМИ-ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛЫ

Молдыбай Санугаш Кошербайқызы

«KEMEL USTAZ» Республикалық фылыми-әдістемелік журналында оқу-әдістемелік
материалын жариялағанын растиды

Жанаабек М.Е

Директор

Алматы 2023 ж

Тіркеу №001366

СЕРТИФИКАТ

Молдыбай Сандуғаш Көшербайқызы

«ИННОВАЦИЯ» атты біліктілікті арттыруға арналған
семинар-тренингке қатысқаны үшін берілді.

Семинар-тренинг бағдарламасы:

1. Сабакта қоданатын квест ойындар құрыстыру;
2. Заманауи викториналар
3. Филвордтар құрастыру
4. Nearpod, Quiver платформаларын білім беру жолында қолдану
5. 3D мозаїк платформасымен жұмыс жасау
6. Нейроидық желіні қолдану

Принял (а) участие в семинаре-тренинге по повышению
квалификации на тему: «ИННОВАЦИЯ»

Программа семинара-тренинга:

1. Составление квест игры на разные этапы уроков.
2. Разработка викторин по всем предметам.
3. Составление игры "Филворд"
4. Использование платформ: Nearpod и 3D мозаїк в современном образовании.
5. Оживление картинок с помощью платформы Quiver.
6. Получение желаемой картинки с помощью искусственного интеллекта.

Директор:

А.Өмірбекқызы

13.02.2024жыл

UDON № 2408

Мемлекеттік тіркеу
№ KZ04VPY00066111

ЖАҢАЛЫҚСЫЗ ШЕКТЕУЛІ
СИРКЕСТЕРІ «DARYN USTAZ»
ПЕДАГОГТЕРДІҢ ҚОСЫН ҮЛКІНІМІН
АРТТАРУ ОРТАЛЫҚЫ

ТОВАРИЩЕСТВО С ОГРАНИЧЕННОЙ
ОТВЕТСТВЕННОСТЬЮ «DARYN USTAZ» ЦЕНТР
ПОВЫШЕНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ
КВАЛИФИКАЦИИ ПЕДАГОГОВ

СЕРТИФИКАТ

Осы сертификат

Молдыбай Сандуғаш Көшербайқызы

(аты-жөні және ақесінің аты (бар болған жағдайда))

**БІЛІМ БЕРУДЕГІ ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТ: ИННОВАЦИЯЛЫҚ
ТЕХНОЛОГИЯЛАР МЕН ОҚУ ҮДЕРІСІНІҢ ЦИФРЛЫҚ ТРАНСФОРМАЦИЯСЫ**

тақырыбында

(14.11.2025-28.11.2025)

80 академиялық сағат

көлемінде біліктілікті арттыру курсынан еткенін растайды

Директор
Е.Абдиманапов

Тіркеу нөмірі: №33476
Берілген күні: 28.11.2025

Надастама ГРАМОТА

Білім саласының өркендеуіне қосқан улесі
және кәсіби шеберлігі үшін «Мұгалімдер
куні» мерекесі қарсаңында
«Алмалы» бобекжай балабақшасының менгерушісі

Молдыбай Сандугаш Кошербайқызы
МАРАПАТТАЛАДЫ

Аудандық білім
бөлімінің басшысы

Б.Аманова

№ 329

Есік қаласы 2020 ж

ДИПЛОМ

«KEMEL USTAZ»

Республикалық ғылыми-әдістемелік журналы

Молдыбай Сандугаш Көшербайқызы

2022-2023 оку жылындағы ерекше жетістігі ел ертеңі жас үрпаққа сапалы білім, саналы тәрбие беру жолында аянбай енбек етіп, жаңартылған білім мазмұны бойынша мақаласын жоғары деңгейде дайындағаны үшін марапатталады.

Бас редактор:

Жанаабил М.Е

Тіркеу №001399

Алматы 2023 ж

Қазақстан Республикасы. Zeyindi...baļo шығармашылығын дамыту орталығы

ҚҰРМЕТ МАДАҚТАМАСЫ

I дәрежелі

Республикалық ұлыстың ұлы күніне орай ұйымдастырылған
«Қош келдін, Эз-Наурыз» атты педагогтар арасында байқауында балаларды
шындаған отырып, белсенділік танытып, ескелең үрпакқа сапалы білім
беруде атқарып жүрген еңбекі мен жұмыстары
үздік деп танылғаны үшін

Молдыбай Сандугаш Көшербайқызы
МАРАПАТТАЛАДЫ

Алтынай Абдиганиевна

Директор:

Тіркеу номері: 001241

Алматы 2024

КАЗАКСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ОҚУ-АФАРТУ МИНИСТРЛІГІ

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

АЛҒЫС ХАТ

Құрметті Молдыбаева Сандугаш !

Еліміздің экономикасына қажетті техникалық және кәсіптік білімі бар кадрларды даярлауда кәсіпорындардың орны ерекше.

Осы орайда **Жетісу гуманитарлық-техникалық колледжімен** білікті кадрлар қалыптастырудагы табысты ынтымақтастырыңыз үшін алғыс білдіремін.

Сіздің кәсіпорныңызға тұрақты даму және оқу орнымен болашақта бірлесіп жасалатын жұмыстарыңызға табыс тілеймін.

Құрметпен,
Министр

Q. Әймагамбетов

Астана қаласы, 2022 жыл

А. Аймагамбетов

Алғыс хат

Молдабай Сандугаш Көшербайқызы

Біз сіздің білім беру және оқыту саласындағы абыройлы да игілікті еңбегіңізді, жоғары касіби шеберлігіңізді жоғары бағалаймыз. Біздің журналымыздың оқырмандар арасында кеңінен таралуына зор үлес қосқаныңыз үшін алғыс білдіреміз. Сізге мұқтты денсаулық, мұқалмас қайрат, шығармашылық сарқылмас толағай табыс пен жасампаздық тілейміз!

А.А. Альжанова
Бас редактор:

Tіркеу №005997

Алматы қаласы 2025 жыл сәуір айы

МАДАКТАМА

Білім саласының өркендеуіне қосқан үлесі және жогарғы
дегігейде өзінің кәсіби шеберлігін көрсеткені үшін
Нұргұл Менесбаева атындағы «Алмалы» бөбек-жай
балабақшасының менгерушісі

Молдыбай Сандугаш Көшербайқызы
МАРАПТАЛАДЫ

Қоғтобе ауылдық округінің акимы Жылқыбеков Ж.

2021жыл

ҚҰРМЕТ ГРАМОТАСЫ

Почётная грамота

ҚҰРМЕТ ГРАМОТАСЫ

*Білім жүйесіндегі көп жылды адал еңбегі,
оскелең ұрпаққа өнегелі тәрбие мен сапалы білім
берудегі жеткен жетістіктері үшін
Нұргұл Менесбаева атындағы «Алмалы»
бобек –жай балабақшасының менгерушісі*

МОЛДЫБАЙ САНДУҒАШ КӨШЕРБАЙҚЫЗЫ

МАРАПАТТАЛАДЫ

Көктебе ауылдық округінің әкімі

Б.Д.Саменов

4870231730115

МАДАҚТАМА ГРАМОТА

Хөсаптың белсенділік мен жетекіншектік
үрләткүй оның і тарбие борудегі жеткен
жетістіктер үшін

Айреу Менесбаев атындағы «Атмалы» бекінеш
баяндағышасының меморандумі

Молдыйбай Сандугаш Көшербайқызы

Қазақстан Республикасының Гауырлік
мерекесіне орай

Қоктебе салолық, откурғаң экіші апараты
атынан

Маралатталады

Қоктебе салолық, жүргізунийнің мүшкіншілік мактабы
Д.Салтанов

ХАРЫМ
ХАНГЫРУ

16.12.2020

888888

EDUCATIONAL
SCIENCES
INDEX

ҰЛЫ ДАЛА ҰСТАЗЫ

VOLUME III • №10 (77) • OCTOBER 2025

Any reproduction of the materials or their extracts is only with written permission of the editors.
The editors are not responsible for the contents.
The editors' opinion may not coincide with the opinions of the authors.

SINCE JANUARY 2019

МОЛДЫБАЙ САНДУГАШ КӨШЕРБАЙҚЫЗЫ,
ЖШС «Күлгүншак 2019» бобекжай-балаблекшының менгерушісі

**МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ҰЙЫМДАРДА ИННОВАЦИЯЛЫҚ БАСҚАРУ
МЭДЕНИЕТІ**

Казіргі заманда мектепке дейнігіті білім беру жүйесі көзғының дамуымен катаң жаңарып, инновациялық бағытта оркендеуде. Мектепке дейнігіті ұйымды тиімді басқару үшін менгерушіден жиын көзінен, шығармашылық бастама және педагогикалық жаһаптастыруды тәзжорибеле енгизу кабілеті талап етіледі. Инновациялық басқару мәдениеті — бул педагогикалық ұйымданыс касіби алеуетін дамытуға, тәрбие мен оқыту сапасын арттыруға бағытталған замандауи тәсілдер жүйесі. Бүтінгі танда мектепке дейнігіті ұйымдардың басты міндеті – баланың жаңажакты дамуын жағдай жасау. Осы мақсатка жету үшін менгеруші ұйымды дүркіс бағыттан, жаңаңызға идеяларды іске асқыра білуі кінжет. Инновациялық басқару мәдениеті – балабақшаның дамуын қамтамасыз ететін негізгі күш. Ол тек жаңа технология сиязуға смес, педагогтар мен ата-аналар арасындағы серіктестікті нығайтуп, балаларға колайлы тәрбиелік орта күрүү да қамтыйды. Мектепке дейнігіті ұйымдарда басқару процесін инновациялық түрғыда ұйымдастыру – балабақшаның дамуы мен босекеге кабілеттілігінің басты көліпі. Басқарудың инновациялық мәдениеті келесі бағыттар бойынша коринең табады:

Цифрлық басқару жүйесін сипату-

Электрондың күзін айналымы, педагогтердің жетістіктерін цифровық турде қадағалау, ята-аналармен онлайн байланыс орнату — тиимділікті аныттыра.

Инновационный вектор кадышевской промышленности

Менгеруш сүлттөн көмек беру атмосфера тудыруу көркөмдөй. Бул үшін торбиешілерге адистемелі көмек беру сұрнайылар есептүү тәжірибе алмасу азиядарын үйнендастыру туындады.

Мысалы, балабакшада "Жаңашыл тәрбиештілділік" отқызу – педагогтардың тәжірибелесін көрсетуге

3. Ата-анамнез серілескетілгенде көзін-жыныс

3. Ата-анамен серісгестік карым-кәтіңіс
Инновациялық басқаруда ата-анамын рөлі ерекше. Ашық есік күндері, ата-аналар жинальсында жаңа адистермен таныстыру, балалың жетістіктерін хорсету – езара сенім орнитады. Ата-аналарды балабакша әміріне тарту, олардың пікірін ескеру – замандағы басқару мәдениетінің маңызды болігі.

4. Пәннега салыныш касіби дамуы

Менгеруші педагогтардың жеке дамуында мүмкіндік жасшы тиіс. Курстарга көтүсү, адістемелік зәдебиеттермен жұмыс, жаңашыл тәжірибелерді зерттеу – педагогтың қосындылықтың көрсеткіші. Тәрбиешелдерді жаңа зәдебиеттерге үйрету, шығармашылық семинарлар мен тәжірибе алмасу аландарын үйымдастыру ұжымның қосындылықтың көрсеткіші болып саналады.

Білім беру процесінде жаңа технологияларды қолдану.

Мысалы: STEM, ойын технологиясы, хобалдау адісі, цифрлых платформа арқылы оқыту – балапардың жаңы мәдениеттегі заттыңдылық және нағылжасының бізде азаттағы мүмкіндік береді.

Менгеруш ретіндегі басты мақсат – инновациялық идеяларды колдана калыптастыру. Бұл үшін ұсынылғанда сенімді карым-кәтынас, шыгармашылық ерсінілік және ортақ жауапкершілік калыптастыру кажет. Мектепке дейінгі ұйымдардагы инновациялық басқару мәденинеті – бұл заманауи білім беру сапасын арттырудың тиімді жолы. Инновацияны басқару арқылы балабакша ұхымы өз алсустын жүзеге асырып, бала тәрбиесінде жоғары істижеге жете алады. Әрбір менгерушшін міндесті – жаңа шылдық ашық болу, ұқыымды ортақ мақсатка жүрмілдіру және үздіксіз даму ортасын калыптастыру. Инновациялық басқару мәденинеті – бұл заман талабы. Балабакша ұхымы жаңа шылдықты игерे отырып, озара колдану мен шыгармашылық бірлікте жұмыс істес-санған жоғары істижеге жетеді. Менгерушши басты мақсаты – педагогтарға бағыт беріп, жаңа адістерді тәжірибелеге сиязу арқылы балабакшаны дамытудаң жаңа салыстына кеттеру. Балабакшада «Инновациялық идеялар бұрышы» үйімділіктердің үздік тәжірибесін жинапташ, адістемелік курал пығару. Цифрлық технологияларды пайдалану бойынша ай сайынғы тәжірибе алмасу отырысын отқизу.

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚЫЛЫМИ-ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ

ALTYN BILIM KILTY

10(29)-4/2025

Атырау облысы, Қызылқоға ауданы
«Тасқұдық бастауыш мектебі»
коммуналдық мемлекеттік мекемесі
Бастауыш сынып мұғалімі
Мырзагалиева Токжан Тлековна

Алматы облысы, Еңбекшіказақ ауданы
Алмалы ауылы, ЖШС Нұргүл Менесбаева
атындағы «Алмалы» бебек-жай балабақнасы
менгеруші Молдыйбай Сандугаш Кошербайұзы

Мектепке дейінгі балалардың тілдік қабілеттің дамытуға ариалған әдістер

Аннотация

Бұл макалада мектепке дейінгі жастагы балалардың тілдік қабілеттің калыптастыру және дамытуға бағытталған тиімді әдістер мен педагогикалық тәсілдер көшени ұсынылады. Ерте жастагы тілдік даму – баланың тұлғалық, когнитивтік және эмоционалдық осіп-жетілуінің озегі ретінде қарастырылады. Тіл – тек қарым-қатынас құралы тана смес, баланың ойлауын, зейнин, есте сактауын, әлеуметтік дәғдымдарын дамыттын курделі танымдық қурылым. Макалада тілдік орта құру, сездік корды байту, дыбыстық мәдениет қалыптастыру, сртегі терапиясы, саусақ ойындары, ролдік диалог және артикуляциялық жаттыгулар секінді практикалық әдістер сарапталады. Соңдай-ақ, тәрбиеші мен ата-ананың бірлескен іс-әрекеті арқылы баланың сойлеу белсенділігін арттыру жолдары бояндалады.

Кітт сөздер: мектепке дейінгі тәрбие, тілдік даму, сойлеу мәдениеті, сездік қор, ойын әдістері, логопедиялық жаттыгулар, тәрбиеші ролі, ертегі терапиясы

Кіріспе

Тіл – адамның рухани және интеллектуалдық дамуының іргетасы. Мектепке дейінгі кезең – тілдік қабілеттердің карқынды калыптасу уақыты, себебі да осы кезеңде баланың миң жаңа ақпаратты тез кабылдауға, дыбыстарды, сездерлі және интонацияны сліктей отырып менгеруте ерекше икемді болады. Тілдік дамуы жақсы калыптастан бала өз ойын еркін жеткізе алды, эмоцияларың дұрыс білдіреді, әлеуметтік ортамен жеңіл араласады, ері танымдық процесстері де шашаш дамиды. Соңықтан мектепке дейінгі білім беру үйімдарында тіл дамыту – оқыту мен тәрбиенің басты күрамдас белгі болып есептеледі. Бұл үдерісте тәрбиеші баланың тілдік белсенділігін арттырып, сездік қорын молайтып, байланыстырып сойлеу қабілеттің жетілдіруге бағытталған әдістерді жүйелі және мәссолатты түрде колдануы қажет. Осы макалада мектепке дейінгі балалардың тілін дамытуға ариалған әдістер мен олардың тиімділігін тәжірибелік негізде сипаттау көзделеді.

Зерттеу мақсаты

Бұл зерттеудің мақсаты – мектепке дейінгі балалардың тілдік қабілеттің дамытуға ариалған әдістәсілдерді жинақтап, оларды гылыми-теориялық және практикалық негіздерін анып көрсүту. Сонымен көтір, баланың жас ерекшелігі мен психофизиологиялық даму деңгейін ескере отырып, тәрбиеші мен баланың өзара тілдесімін үйімдастыру жолдарын ұсыну, сойлеу мәдениеті мен сездік корды жүйелі дамытуға ықпал ететін құралдарды анықтау мақсаты көзделеді.

Зерттеу әдістері

Зерттеу барысында тілдік дамуга жақысты отандық және шетелдік педагогика, психология, логосөдия салаларындағы гылыми енбектерге теориялық шолу жүргізілді. Сонымен көтір, балабақша тәрбиешілердің тәжірибесіндегі колданылғыны практикалық жаттыгулар мен әдістемелік тәсілдер (мнемотехника, саусақ ойындары, ертегі терапиясы, артикуляциялық жаттыгулар) сарапталып, оларды колданылу жиілігі мен нағызделілігі бағаланды. Ойын элементтері арқылы баланың тіл белсенділігін бақылау, оқу іс-әрекеті барысында жасалған аудио/видео бақылау және балалардың сойлеу әрекеттеріне жүргізілген рефлексияны талдау әдістері колданылды.

Тілдік дамудың мектепке дейінгі көзендеңін ерекшеліктері

Мектепке дейінгі жастагы балалардың тілдік дамуы – ете қарынды әрі ерекше сезімтал үдеріс. Бұл көзенде баланың есту, кору, тактильді кабылдауы бір-бірімен тығыз байланыста дамып, тіл үйренудін табиги алғышарттарын калыптастырады. 2-ден 6 жасқа дейінгі балаларда дыбыстарды ажырату, сездерді сліктес арқылы кайталу, интонациялық ернектерді тиңу қабілеттің күштейді. Олардың тілге деген қызығушылығы, өз ойын жеткізуға деген қажеттілігі жоғары болғанымен,

сойлесу аппараттарының толық жетілмсүі, сөздік кордың шектеулілігі күнидік тудыруы мүмкін. Сондыктан тәрбиеші баланың фонематикалық естүү, артикуляциялық моторикасын, сөз тіркесін күрастыру кабілетін біртіндеп дамыттын әдістерді жүйелі түрде қодануы қажет. Бұл жастаны балалардың сойлесу дамуы көбінес ойын, кімсалы, бейнес, он мен ыргак арқылы іске асады. Сондай-ақ, тілдің дамуына алеуметтік орта мен үлті корсетуші ерекшектердің тілі үлкен зерер етеді. Демек, баланың сойлеуинің дамуы – бұл алеуметтік ықпал мен биологиялық жетілудің бірлескен иштегесі. Тәрбиешінің тілдік дамудагы ролі мен жауапкершілігі

Тәрбиеші – баланың алғашқы тілдік моделі. Ол өзінің сойлесу маденистімен, даусы ыргагымен, сөздік корымен, сойлеу күрылымының нақтылығымен балаға дұрыс сойлеудің үлгісін ұсынады. Баланың сойлеуге деген ынтымалық ояту үшін тәрбиешінің сойлеуі түсінікті, анық, коркем және эмоционалды болуы тиіс. Сонымен катар, тәрбиеші баламен белсенді диалог жүргізуға ұмтылуы қажет, себебі сұрақ-жауап арқылы бала ез ойын билдіруге талынады. Тәрбиешінің міндеті – баланың репликасын күтіп, оны толыстыру емес, тындау және ынталандыру. Баланың сойлеуіндегі көзделікті тікелей смес, модельдеу арқылы түзету – тәрбиешінің көсібі шеберлігіне жатады. Эсірессе топ шілдесі тілдік белсенділігі томен балаларды назардан тыс қалдырмай, оларды жеке-жеке тілдік ойындарга тарту ете манызды. Сонымен катар, тәрбиеші ата-аналармен жұмыс жүргізіп, үй жағдайында да тілдік органды колданауда багытталған ұсыныстар беруі қажет. Тәрбиешінің ез сезіне, интонациясына, дикшиясына, сойлем күрылымына жауапкершіліккін қарауы – баланың сойлеуинің сапалы дамуының көпілі.

Тілдік кабілетті дамытуға арналған тиімді әдістер

Балалардың тілдік кабілетті дамытуда колданылатын әдістер түрлі бағыттарды қамтуы тиіс: фонематикалық естүлі дамыту, сөздік корды көңейті, сойлем күрау дағдысын қалыптастыру, байланныстырып сойлеу мен тілдің эмоционалды реңін дамыту. Ең көп тараған және тиімді әдістердің бірі – миссомотехника, яғни сез бен бейнес, ыргагы мен козғалысты байланныстыра отырып есте сактауга көмектесетін тәсіл. Сонымен катар, ертегі терапиясы арқылы бала метафоралық ойлауга, оқиға желісін күрастыруға, кейшіктер ролінде сойлеуге үйренеді. Саусак ойындары мен артикуляциялық жаттыгулар баланың сойлесу аппаратының бүлшіктерін дамытып, анық сойлеуін камтамасыз етеді. Рөлдік ойындар мен дидактикалық сөздік ойындар арқылы бала алеуметтік ролдерге еніп, нақты жағдайта сез колдануды менгереді. Мысалы, «Дүкен», «Конакка бару», «Салхат» секілді сценарийлік ойындарда балалар езара тілдесіп, сұрақ кою, жауап беру, қошемет айту секілді сойлесу ерекшеттерін менгереді. Бұл әдістер тек сойлеу емес, баланың эмоциялық дамуын, сенімділігін, ез ойын билдіруге дайын болуын да камтамасыз етеді.

Жеке және топтық жұмыста колданылатын тіллік жаттыгулар

Мектепке дейінгі үйымдарда тілдік даму тек жалпы сабакпен шектелмей, күн тәртібіндегі арбір сәтте жүзеге асырылуы керек. Балалармен жеке жұмыс кезінде артикуляциялық гимнастика, зерттеуши сұрақтар, затты сипаттау, жұмбақ шешу секілді тапсырмалар ұсынылады. Топтық іс-әрекетте күрылымдық ертегіні жағастыру, сөзден сойлем күрау, бейнеге ет кою, заттың қасиетін анықтау, логикалық байланныс құру сияқты жаттыгулар тиімді. Баланың тілі мен ойың әрдайым козғалыста болуы үшін дыбыстық үлгілермен жұмыс жасау, екі-үш кімшімен сипаттауга арналған тапсырмалар, музикалық фонмен жүргізілетін ыргакты сойлеу түрлері де пайдалы. Сондай-ақ, тақтап, жаңылтпаш, олең оқу – тілдегі ыргак пен үйлесімділікке сезімтадылысты арттырады. Жеке жұмыста балаға дұрыс тыныс алуды, буынмен айту дағдысын үйрету арқылы дыбыстау анықтылығы мен сойлеу карқынын реттеу дағдылары дамытылады. Осы жаттыгуларды жүйелі жүргізу тілдің артикуляциялық, лексикалық және грамматикалық жақтарын біртұтас дамытады.

Ұсынымдар

Мектепке дейінгі балалардың тілдік дамуын колдану үшін тәрбиеші жүйелі, жас ерекшелігіне сайралып, жеке ерекшеліктерін ескеретін әдістемен ұстануы қажет. Біріншіден, күн сайын баланың белсенді сойлеуіне мүмкіндік беру үшін ойын, ертегі, рөлдік жаттыгулар және көрнекілікке негізделген сойлесу тапсырмаларын сабак пен күн тәртібіне енгізу ұсынылады. Екіншіден, ор баланың сойлеу деңгейін тіркейтін жеке тілдік карта жүргізу арқылы жетістігін бақылап, қажетті комек бағыттарын анықтауга болады. Ушіншіден, ата-аналармен бірлескен жұмыстар – үй жағдайында да тілдік органдың сакталуына ықпал етеді, соңынан «Бала тілінің күнделігі» немесе «Үйдегі сойлесу сәттері» сияқты бірлескен тапсырмалар тиімді нәтиже береді. Сонымен катар, ертегі терапиясын, саусак гимнастикасын, ыргакты жаңылтпаштарды ариналайтын жаттыгу кешеніне енгізу қажет. Мұның бәрі – баланың сөздік корын байытып қана коймай, ез ойын еркін жеткізе алатын сенімді тұлға қалыптастырудың негізі болады.

Корытынысы

Тілдік кабілет – адамның танымдық, эмоциялық және алеуметтік дамуының озегі. Мектепке дейнігі кезең – дәл осы кабілеттерді тиімді калыптастыруға ариалған шешуші уақыт. Тәрбиесінің түлгө деген қарым-қатынасы, сойлсу стилі, баламен диалог орнаты білу – баланың болашак өміріндегі созбен облаудың, қатынас жасаудың сапасын анықтайты. Соңдыктан тілдік дамуга бағытталған ұсынылған жаттыгулар мен тәсілдер – баланың тілдік белсенділігін арттырып, сейлеуге деген еркіндігін нығайтуға көмектесстік сенімді құралдар. Тіл арқылы ой ашылады, тіл арқылы тұлға деген соғ.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Иванова С.Н. (2020). Развитие речи детей дошкольного возраста. – Санкт-Петербург: Детство-Пресс.
2. Бернштейн Н.А. (2019). Психофизиология речи и мышления. – Москва: Просвещение.
3. М. Барanova, О. Романовская (2021). Сенсорика и артикуляция: упражнения для малышей. – Екатеринбург: У-Фактория.
4. Ақылбекова С.К. (2022). Тіл дамыту жаттыгулары мектепке дейнігі жастанғы базаларга ариалған. – Алматы: «Даналық» баспасы.
5. Панфилова Т.Ю. (2018). Сказкотерапия как метод коррекции речевого развития дошкольников. – Новосибирск.
6. www.logopedplus.kz — Логопедтер мен дефектологтарға ариалған практикалық жаттыгулар базасы (2023)
7. Gordon, T. (2012). Teacher Effectiveness Training: The Program Proven to Help Teachers Bring Out the Best in Students. – Crown Publishing Group.
8. Vygotsky, L.S. (1986). Thought and Language. – The MIT Press.
9. www.zharar.com – Қазақ тіліндегі жаңылтпаштар мен тіл дамыту жаттыгулары жинағы
10. Мектепке дейнігі ұйымдарға ариалған оқу бағдарламасы (2021). – КР Оқу-зертту мінистрлігі.